

Praha 30. 10. 2014

28

Činnost ambulantních psychiatrických zařízení v roce 2013

Activity of out-patient facilities of psychiatric care in 2013

Souhrn

Počet ambulantních psychiatrických ošetření-vyšetření vzrostl oproti předchozímu roku o více než 2 % (tj. na 2 896 558 vyšetření). Nárůst byl zaznamenán také u počtu pacientů (o téměř 4 %). Celkově bylo v roce 2013 ošetřeno 603 205 pacientů, psychiatrickou péčí vyhledávaly častěji ženy. Aktuální informace o činnosti oboru psychiatrie přináší také údaje o struktuře prvních ošetření v ambulantních psychiatrických zařízeních, mírách incidence a prevalence vybraných skupin psychiatrických diagnóz a jejich regionální diferenciaci.

Summary

Number of psychiatric examinations has increased more than 2 % since previous year (it is exactly 2 896 558 examinations). Increase has been founded also in number of patients (by almost 4 %). Altogether 603 205 patients were treated in 2013; women often needed psychiatric care. Topical information about activity in branch of psychiatry contents also data about structure of the first psychiatric examinations in out-patient care, incidence and prevalence of selected psychiatric groups of diagnoses and their regional dislocation.

Aktuální informace o činnosti oboru psychiatrie čerpá z údajů pravidelného ročního sběru dat v rámci Programu statistických zjišťování NZIS, konkrétně z ročního výkazu o činnosti zdravotnických zařízení pro obor psychiatrie. Tento výkaz vyplňují každoročně všechna ambulantní pracoviště psychiatrie, ambulantní pracoviště AT, sexuologie, gerontopsychiatrie (včetně ambulantních částí nemocnic), zařízení poskytující parciální hospitalizaci (stacionáře), zařízení krizové intervence, pracoviště drogové závislosti, ambulantní pracoviště psychiatrických léčeben a zařízení pro léčbu drogových závislostí. Vyplňování se týká všech zdravotnických zařízení bez ohledu na jejich zřizovatele.

Počet a personální vybavení psychiatrických ambulancí

Také v roce 2013 vzrostl počet registrovaných ambulantních oddělení a pracovišť psychiatrie v České republice, a to o 20 zařízení na 873 zařízení, ve kterých bylo evidováno 808,12 lékařů a 424,29 zdravotnických pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí. Výkaz vyplnilo 803 z těchto oddělení a pracovišť, tj. o 1 zařízení méně než v předchozím roce. Návratnost byla 92 %, přibližně stejná jako v předchozích letech.

Vzhledem k poměrně vysoké a stabilní návratnosti výkazů o činnosti oboru je v následujícím textu popsána činnost právě těchto 803 zařízení.

Vykázanou činnost na odděleních a pracovištích psychiatrie zajišťovalo v roce 2013 celkem 1 299,95 odborných pracovníků (průměrný roční přepočtený počet pracovníků včetně smluvních pracovníků). Z tohoto celkového počtu těchto pracovníků bylo 774,71 lékařů, z nich 733,31 mělo specializaci v oboru psychiatrie. Počet zdravotnických

pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí (ZPBD) činil 415,98 úvazku, psychologů 67,42 úvazku a ostatních odborných pracovníků 41,84 úvazku. Od roku 2010 se sleduje také počet adiktologů (nelékařský zdravotnický pracovník, který vykonává preventivní, léčebnou a rehabilitační péči o osoby závislé na návykových látkách), na které v roce 2013 připadlo 13,40 úvazku.

Činnost psychiatrických ambulancí

Celkem bylo na odděleních a pracovištích psychiatrie v roce 2013 provedeno 2 896 tisíc vyšetření-ošetření. Proti předchozímu roku došlo k nárůstu o více než 2 % (o 62 614 vyšetření více). Ve sledovaném roce bylo ošetřeno 603 205 pacientů a proti předešlému roku došlo k jejich nárůstu, a to o více než 4 % (o 24 792 pacientů).

Stejně jako v předešlých letech i v roce 2013 vyhledaly psychiatrickou péči častěji ženy než muži. Jejich podíl na celkovém počtu vyšetření i na počtu pacientů je dlouhodobě přibližně 60 %.

Nejčastějšími diagnózami, pro které byli ošetřeni pacienti v psychiatrických ordinacích, byly stejně jako v předešlých letech neurotické poruchy (40 % z celkového počtu léčených pacientů) a afektivní poruchy (19 %). Dalšími častými poruchami, které byly u pacientů diagnostikovány, byly poruchy vyvolané návykovými látkami a schizofrenie, i když jejich výskyt byl v porovnání s předchozími skupinami diagnóz nižší (obě skupiny diagnóz cca 8 %).

Od roku 2011 se samostatně sledují demence u Alzheimerovy nemoci (dg. F00) a ostatní demence (dg. F01–F03). V souvislosti s demencí u Alzheimerovy nemoci bylo léčeno celkem 16 049 pacientů, tj. o 5 % více než v roce 2012 (o 697 pacientů). Pacientů léčených pro ostatní demence bylo 21 132, téměř stejně jako v roce 2012. Nově je také sledována diagnóza F50 - poruchy příjmu potravy, pro kterou bylo léčeno celkem 3 824 pacientů, dále počet pacientů, u kterých bylo zaznamenáno sebepoškození (3 089 pacientů) a počet pacientů v substituční léčbě závislosti na opiátech/opioidech (1 991 pacientů).

Proti předchozímu roku došlo u většiny sledovaných skupin diagnóz k nárůstu počtu pacientů. Nejvíce vzrostl počet pacientů léčených pro neurotické poruchy (o 5 %), pro schizofrenii, afektivní poruchy a vývojové poruchy v dětství a adolescenci (všechny o necelá 4 %). Pouze u poruch vyvolaných ostatními psychoaktivními látkami došlo k poklesu počtu pacientů, a to o téměř 4 %.

Na 10 000 obyvatel ČR připadlo 573,80 pacientů léčených v psychiatrických ambulancích. Nejvyšší byl tento ukazatel v Praze, a to 955,55 pacientů na 10 000 obyvatel kraje, a v Olomouckém kraji (684,21 pacientů). Hluboko pod celorepublikovým průměrem byl tento ukazatel v Karlovarském kraji (400,72 pacientů na 10 tisíc obyvatel kraje) a ve Středočeském kraji (434,91 pacientů). Je nutné upozornit, že pacienti jsou sledováni podle sídla zdravotnického zařízení, nikoli podle trvalého bydliště.

Z porovnání počtu pacientů v jednotlivých skupinách psychiatrických diagnóz podle pohlaví je zřejmé, že se ženy častěji potýkají s afektivními, neurotickými a organickými duševními poruchami, na kterých se podílejí od 64 % do 69 % z celkového počtu pacientů, a schizofrenií (téměř 54 %). Největší podíl žen byl u diagnózy F50 (poruchy příjmu potravy), ve které tvořily 91 % z léčených pacientů pro tuto diagnózu. Muži jsou výrazně častěji ošetřováni v souvislosti se sexuálními poruchami/deviacemi, s poruchami vyvolanými alkoholem a ostatními psychoaktivními látkami a s vývojovými poruchami v dětství a adolescenci. Významný podíl měli muži také u diagnózy patologické hráčství (87 % z 1 239 pacientů) a sexuální dysfunkce (téměř 76 % z 11 124 pacientů).

I přesto, že osoby do 20 let tvořily v roce 2013 pětinu z celkového počtu obyvatel ČR, byl jejich podíl u vybraných skupin diagnóz do 10 % z celkového počtu pacientů. Větší podíl těchto dětí a mladistvých byl, kromě vývojových poruch v dětství a adolescenci, pouze u mentálních retardací, a to téměř 21 % z celkového počtu pacientů s touto diagnózou, u neurčené duševní poruchy, kde pacienti ve věkové skupině 0–19 let tvořili 14 % z celkového počtu pacientů.

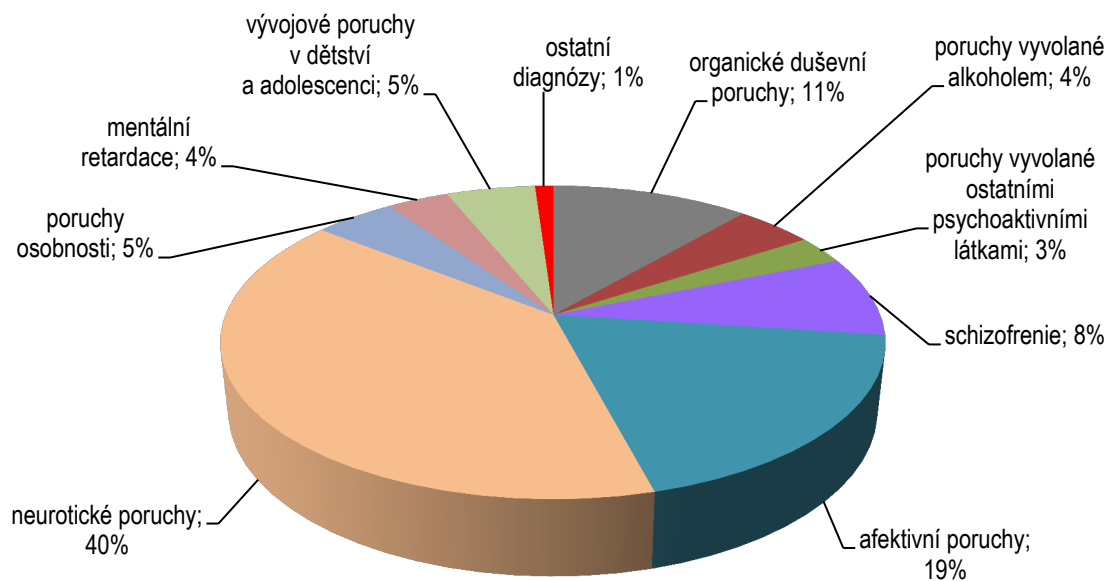
U dětí ve věku 0–14 let byly nejčastější diagnózou vývojové poruchy v dětství a adolescenci, mentální retardace a sexuální poruchy, pro které se léčilo dohromady více než 90 % z celkového počtu pacientů této věkové kategorie.

Vypracovala: Ing. Blanka Nechanská

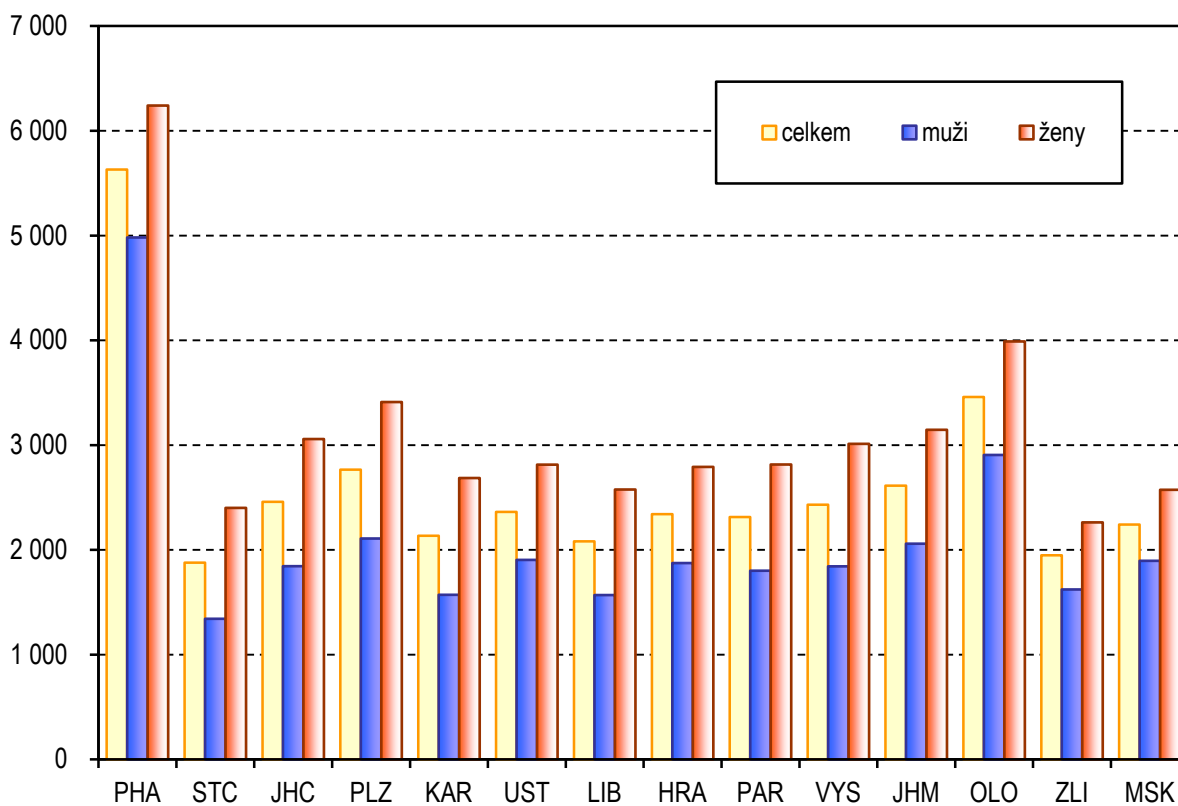
Počty pacientů podle pohlaví, věkových skupin a vybraných diagnóz v roce 2013

Vybrané diagnózy	Počet pacientů celkem	z toho				Počet nově zjištěných onemocnění
		ženy	0–14 let	15–19 let	20 let a více	
organické duševní poruchy (F00–F09)	67 184	42 631	105	167	66 912	18 030
z toho demence u Alzheimerovy nemoci (F00)	16 049	10 618	-	2	16 047	4 220
ostatní demence (F01–F03)	21 132	13 725	11	14	21 107	5 842
poruchy vyvolané alkoholem (F10)	26 459	9 651	20	359	26 080	6 546
poruchy vyvolané ostatními psychoaktivními látkami (F11–F19)	17 351	6 419	69	1 510	15 772	3 609
schizofrenie (F20–F29)	48 603	26 221	60	884	47 659	5 184
afektivní poruchy (F30–F39)	111 127	75 996	381	2 082	108 664	18 897
neurotické poruchy (F40–F48, F50–F59)	234 648	158 769	4 038	8 199	222 411	55 702
z toho poruchy příjmu potravy (F50)	3 824	3 492	272	1 115	2 437	1 364
sexuální dysfunkce (F52)	11 124	2 689	5	506	10 613	3 928
poruchy osobnosti (F60–F63, F68–F69)	27 345	13 124	124	1 329	25 892	6 300
z toho patologické hráčství (F63.0)	1 429	190	4	55	1 370	544
sexuální poruchy/deviace (F64–F66)	4 974	879	102	408	4 464	506
mentální retardace (F70–F79)	21 009	8 972	2 518	1 927	16 564	2 827
vývojové poruchy v dětství a adolescenci (F80–F98)	30 157	8 582	23 073	7 084	x	7 472
neurčená duševní porucha (F99)	1 260	612	72	110	1 078	638
neploidnost (N46,N97)	1 649	319	1	46	1 602	1 015
vývojové poruchy mužských pohlavních orgánů (Q53–Q55)	81	x	-	2	79	25

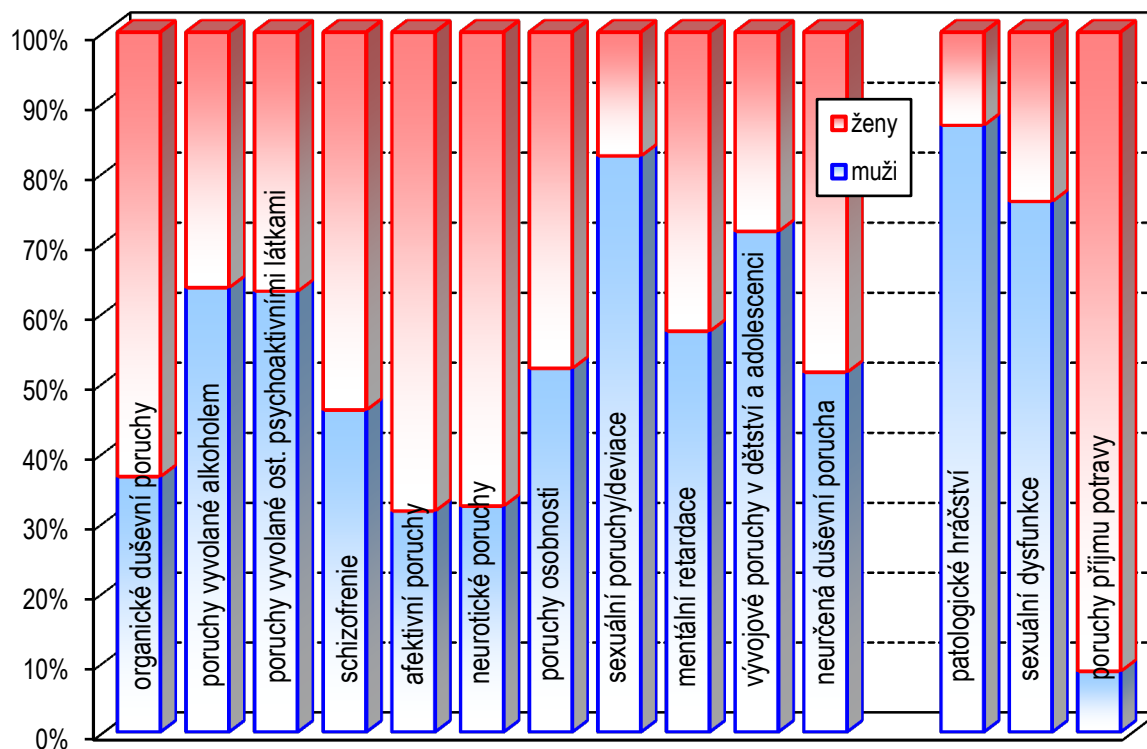
Struktura počtu pacientů v ambulantních psychiatrických zařízeních podle skupin vybraných diagnóz v roce 2013

Počet ošetření-vyšetření v ambulantních psychiatrických zařízeních na 10 000 obyvatel v roce 2013

Podíl pacientů u vybraných psychiatrických diagnóz podle pohlaví v roce 2013

Počet pacientů podle vybraných psychiatrických diagnóz a pohlaví v roce 2013

Kraj	Organické duševní poruchy F00–F09	Poruchy vyvolané alkoholem F10	Poruchy vyvol. ostat. psychoaktiv. látkami F11–F19	Schizofrenie F20–F29	Afektivní poruchy F30–F39	Neurotické poruchy F40–F48 F50–F59	Poruchy osobnosti F60–F63 F68–F69	Sexuální poruchy F64–F66	Mentální retardace F70–F79	Vývojové poruchy v dětství a adolescenci F80–F98	Neurčená duševní porucha F99
	muži										
Hl. m. Praha	3 789	2 746	3 027	3 426	8 287	17 002	3 225	873	798	3 150	112
Středočeský	2 587	904	1 027	1 761	3 004	5 993	910	109	1 205	1 089	14
Jihočeský	1 042	591	362	1 048	1 705	3 999	699	85	625	1 329	1
Plzeňský	1 185	891	994	1 199	2 217	4 136	862	61	819	1 102	100
Karlovarský	490	226	270	424	817	1 108	313	18	294	629	50
Ústecký	1 742	702	1 059	1 715	2 749	4 721	1 231	83	1 390	2 134	60
Liberecký	511	670	384	831	1 240	2 848	500	84	388	898	12
Královéhradecký	1 061	902	375	1 006	1 342	4 865	1 012	139	756	1 406	17
Pardubický	1 627	762	178	1 241	1 493	2 741	587	20	734	655	44
Vysočina	1 064	879	269	918	2 095	2 498	476	87	575	729	9
Jihomoravský	2 634	2 027	848	2 858	3 937	10 743	1 602	2 173	1 218	2 310	34
Olomoucký	1 474	1 841	1 120	1 431	2 508	5 861	1 122	184	1 065	1 438	169
Zlínský	1 379	1 342	179	1 367	1 417	2 774	476	11	748	1 327	6
Moravskoslezský	3 968	2 325	840	3 157	2 320	6 590	1 206	168	1 422	3 379	20
ČR	24 553	16 808	10 932	22 382	35 131	75 879	14 221	4 095	12 037	21 575	648

Počet pacientů podle vybraných psychiatrických diagnóz a pohlaví v roce 2013

Kraj	Organické duševní poruchy F00–F09	Poruchy vyvolané alkoholem F10	Poruchy vyvol. ostat. psychoaktiv. látkami F11–F19	Schizofrenie F20–F29	Afektivní poruchy F30–F39	Neurotické poruchy F40–F48 F50–F59	Poruchy osobnosti F60–F63 F68–F69	Sexuální poruchy F64–F66	Mentální retardace F70–F79	Vývojové poruchy v dětství a adolescenci F80–F98	Neurčená duševní porucha F99
	ženy										
Hl. m. Praha	5 711	2 022	1 891	4 134	16 563	31 277	3 529	547	499	1 211	148
Středočeský	4 613	582	558	2 240	7 082	14 304	1 002	27	1 025	413	22
Jihočeský	2 352	339	237	1 373	4 126	8 897	772	12	522	630	2
Plzeňský	2 042	424	345	1 263	4 078	8 649	650	8	341	367	151
Karlovarský	949	149	118	536	1 961	2 851	486	1	356	225	7
Ústecký	3 248	432	514	2 188	5 458	10 589	1 032	23	962	853	66
Liberecký	980	417	203	1 135	2 797	6 506	515	58	365	678	15
Královéhradecký	1 858	574	209	1 087	2 978	10 166	693	27	617	818	15
Pardubický	2 544	386	91	1 309	3 748	6 913	540	-	532	262	46
Vysočina	2 180	408	397	1 013	4 810	5 534	409	-	384	312	4
Jihomoravský	5 021	1 076	525	3 303	8 262	20 404	1 228	58	928	857	11
Olomoucký	2 592	868	809	2 049	5 382	11 185	924	69	704	595	95
Zlínský	2 231	705	93	1 573	3 119	6 721	405	1	618	458	9
Moravskoslezský	6 310	1 269	429	3 018	5 632	14 773	939	48	1 119	903	21
ČR	42 631	9 651	6 419	26 221	75 996	158 769	13 124	879	8 972	8 582	612

Počet pacientů podle vybraných psychiatrických diagnóz a pohlaví v roce 2013

Kraj	Organické duševní poruchy F00–F09	Poruchy vyvolané alkoholem F10	Poruchy vyvol. ostat. psychoaktiv. látkami F11–F19	Schizofrenie F20–F29	Afektivní poruchy F30–F39	Neurotické poruchy F40–F48 F50–F59	Poruchy osobnosti F60–F63 F68–F69	Sexuální poruchy F64–F66	Mentální retardace F70–F79	Vývojové poruchy v dětství a adolescenci F80–F98	Neurčená duševní porucha F99
	celkem										
Hl. m. Praha	9 500	4 768	4 918	7 560	24 850	48 279	6 754	1 420	1 297	4 361	260
Středočeský	7 200	1 486	1 585	4 001	10 086	20 297	1 912	136	2 230	1 502	36
Jihočeský	3 394	930	599	2 421	5 831	12 896	1 471	97	1 147	1 959	3
Plzeňský	3 227	1 315	1 339	2 462	6 295	12 785	1 512	69	1 160	1 469	251
Karlovarský	1 439	375	388	960	2 778	3 959	799	19	650	854	57
Ústecký	4 990	1 134	1 573	3 903	8 207	15 310	2 263	106	2 352	2 987	126
Liberecký	1 491	1 087	587	1 966	4 037	9 354	1 015	142	753	1 576	27
Královéhradecký	2 919	1 476	584	2 093	4 320	15 031	1 705	166	1 373	2 224	32
Pardubický	4 171	1 148	269	2 550	5 241	9 654	1 127	20	1 266	917	90
Vysočina	3 244	1 287	666	1 931	6 905	8 032	885	87	959	1 041	13
Jihomoravský	7 655	3 103	1 373	6 161	12 199	31 147	2 830	2 231	2 146	3 167	45
Olomoucký	4 066	2 709	1 929	3 480	7 890	17 046	2 046	253	1 769	2 033	264
Zlínský	3 610	2 047	272	2 940	4 536	9 495	881	12	1 366	1 785	15
Moravskoslezský	10 278	3 594	1 269	6 175	7 952	21 363	2 145	216	2 541	4 282	41
ČR	67 184	26 459	17 351	48 603	111 127	234 648	27 345	4 974	21 009	30 157	1 260

Míra incidence u vybraných psychiatrických diagnóz v roce 2013

Kraj	Organické duševní poruchy F00–F09	Poruchy vyvolané alkoholem F10	Poruchy vyvol. ostat. psychoaktiv. látkami F11–F19	Schizofrenie F20–F29	Afektivní poruchy F30–F39	Neurotické poruchy F40–F48 F50–F59	Poruchy osobnosti F60–F63 F68–F69	Sexuální poruchy F64–F66	Mentální retardace F70–F79	Vývojové poruchy v dětství a adolescenci F80–F98	Neurčená duševní porucha F99
	počet nově zjištěných onemocnění na 10 000 obyvatel										
Hl. m. Praha	24,3	8,1	5,6	7,9	36,5	92,2	12,1	1,9	1,1	7,1	0,4
Středočeský	14,7	2,9	2,0	3,3	15,1	39,1	3,9	0,0	3,8	2,0	0,3
Jihočeský	9,0	4,0	2,6	2,4	8,1	33,0	4,4	0,3	1,6	8,5	0,0
Plzeňský	20,0	8,3	5,0	6,7	20,9	56,8	5,5	0,2	2,9	4,5	2,2
Karlovarský	9,0	3,8	2,3	4,2	19,0	32,7	7,5	0,1	1,9	3,8	0,9
Ústecký	15,3	4,3	4,9	5,2	21,6	51,5	7,5	0,3	4,0	10,8	1,1
Liberecký	8,6	6,2	3,7	2,6	13,6	44,8	4,0	0,3	1,9	7,3	0,1
Královéhradecký	12,5	7,4	2,9	4,7	15,1	57,1	6,6	0,1	3,2	9,7	0,0
Pardubický	21,4	6,6	2,2	5,0	11,2	42,6	5,6	0,2	3,4	8,4	1,1
Vysočina	12,0	4,1	3,3	3,2	17,0	30,6	2,9	0,6	1,9	7,3	0,2
Jihomoravský	19,5	6,7	3,4	6,1	17,7	66,3	5,8	0,4	2,7	7,5	0,2
Olomoucký	17,3	9,1	4,4	4,5	23,5	75,3	9,2	0,9	3,6	10,0	2,6
Zlínský	14,8	7,4	1,2	4,0	12,8	43,7	2,9	0,0	3,3	10,1	0,1
Moravskoslezský	22,9	7,6	3,1	5,3	9,3	37,5	3,7	0,4	2,2	6,2	0,3
ČR	17,2	6,2	3,4	4,9	18,0	53,0	6,0	0,5	2,7	7,1	0,6

Míra prevalence u vybraných psychiatrických diagnóz v roce 2013

Kraj	Organické duševní poruchy F00–F09	Poruchy vyvolané alkoholem F10	Poruchy vyvol. ostat. psychoaktiv. látkami F11–F19	Schizofrenie F20–F29	Afektivní poruchy F30–F39	Neurotické poruchy F40–F48 F50–F59	Poruchy osobnosti F60–F63 F68–F69	Sexuální poruchy F64–F66	Mentální retardace F70–F79	Vývojové poruchy v dětství a adolescenci F80–F98	Neurčená duševní porucha F99
	počet léčených pacientů v daném roce na 10 000 obyvatel										
Hl. m. Praha	76,4	38,4	39,6	60,8	199,9	388,3	54,3	11,4	10,4	35,1	2,1
Středočeský	55,3	11,4	12,2	30,7	77,4	155,9	14,7	1,0	17,1	11,5	0,3
Jihočeský	53,3	14,6	9,4	38,0	91,6	202,5	23,1	1,5	18,0	30,8	0,0
Plzeňský	56,3	22,9	23,3	42,9	109,8	222,9	26,4	1,2	20,2	25,6	4,4
Karlovarský	47,9	12,5	12,9	32,0	92,5	131,8	26,6	0,6	21,6	28,4	1,9
Ústecký	60,5	13,7	19,1	47,3	99,5	185,5	27,4	1,3	28,5	36,2	1,5
Liberecký	34,0	24,8	13,4	44,8	92,0	213,3	23,1	3,2	17,2	35,9	0,6
Královéhradecký	52,9	26,7	10,6	37,9	78,3	272,3	30,9	3,0	24,9	40,3	0,6
Pardubický	80,8	22,2	5,2	49,4	101,6	187,1	21,8	0,4	24,5	17,8	1,7
Vysočina	63,6	25,2	13,1	37,8	135,3	157,4	17,3	1,7	18,8	20,4	0,3
Jihomoravský	65,4	26,5	11,7	52,7	104,3	266,2	24,2	19,1	18,3	27,1	0,4
Olomoucký	63,9	42,6	30,3	54,7	124,0	267,9	32,2	4,0	27,8	31,9	4,1
Zlínský	61,6	34,9	4,6	50,1	77,4	161,9	15,0	0,2	23,3	30,4	0,3
Moravskoslezský	84,1	29,4	10,4	50,5	65,1	174,8	17,6	1,8	20,8	35,0	0,3
ČR	63,9	25,2	16,5	46,2	105,7	223,2	26,0	4,7	20,0	28,7	1,2